

Nunatsinni qanoq iliorluta, inoqarfiit annerit inoqarfiillu minnerit avinngarusimasullu eqqarsaatigalugit inuuniarnikkut atugassarititaasut, assersuutigalugu nerisassanik peqqinnartunik pisiassaqarneq, kiassarnermut kallerup inneranut, imermullu akit eqqarsaatigalugit, qanoq nammaqatigiinnerusinnaanerput pil-lugu apeqquteqaat aallaavigalugu Inatsisartut oqallinnissaannik siunnersuut.

(Inatsisartuni ilaasortaq Juliane Henningsen, Inuit Ataqatigiit)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermt Naalackersuisoq)

1. Siullermeerneqarnera

Apeqqut una pingaaruteqartoq oqallisigisassanngorlugu saqqummiunneqarmat Naalackersuisut siunnersuuteqartoq qutsaviginiarpaat. Oqallisissiaq imaannaanngitsuvoq. Kisianni oqallisiginngikkutsigit aalajangigassat pingaarutillit kinguarsassavagut.

Innuttaasut amerlasorineqarsinnaasut nunaqarfinni avinngarusimasunilu najugaqarneri ilaannikkut ajornartorsiutitut saqqummiunneqartarpoq. Naalackersuisut taamatut isumaqanngillat. Nunami isorartoqisumi ikittuinnarnillu innuttaqartumi unammilligassat iluarsivigissallugit uagut naalackersuinermi qinigaasugut suliassarivarput. Oqimaaqatigiittumik ineriartortitsinisami periarfissat takussallugit suliassaraarput, sumiiffiillu inuussutissarsiornissamut periarfissaqartut tapersersussavagut.

Nunatsinni issittumilu nunani allani allanngorarsinnaasartumik nunassittarpugut. Tamanna aamma pisortat sullissineri ungasinnerusumullu aningaasaliissuteqartarnikkut aaqqissuunnerini eqqarsaatigisariaqarparput.

Pisortat suliffeqarfiisa aningaasaqarnerisa siumoortumik missingersornerisa takutippaat, maannakkut killiffigisap aalajangiusimanissaa akissaqartinneqanngitsoq. Pisortat sullissinerisa qaffassissusissaat isumaliutigissallugit pisariaqartinneqarpoq sullissinitsinnilu periutsit naammassisaqarfiunerulernissaannut periarfissat misissorlutigit. Tamanna tamanut atuuppoq - illoqarfinni, nunaqarfinni avinngarusimasuniluunniit najugaqaralarutta.

Attassisinnaanissamut siuarsaanissamullu pilersaarut 2014-ip aasaanerani Naalackersuisut saqqummiutissavaat, taannalu inuiaqatigiit ingerlavissaat eqqarsaatigalugu uagutsinnit tikkuussinerussaaq. Unammilligassat aggersut eqqarsaatigalugit nunarput isumannaatsumik aqussinnaassagutsigu taamatut iliortariaqarpugut. Pingarnerit Naalackersuisut Aningaasaqarnermik ingerlatsineq pillugu nalunaarusiaanni 2014-imi saqqummiunneqarput, innuttaasullu tamarmik namminneq toqqaasinnaanissaminnut assigiimmik periarfissaqarnissaannik tunngaveqarlutik. Tassani anguniarneqarput ilinniartitaanerup malunnaatilimmik qaffassarneqarnissaannik, inuiaqatigiinni nalilinnik pilersitsiortortarnerit annertusarnissaannik aammalu akimmiffinnik inunnik sulilersitsinissanut unittoortitsisartunik ikilisaanissamik.

Nuna tamakkerlugu atugarissaarnerup qaffasissuutittuarnissaa pillugu ullumikkut annertuunik suliniuteqareerpugut. Kiffartuussinissamik isumaqatigiissutit arlaqartut atsiorneqareerput, nunaqarfinni avinngarusimasunilu inuunermik oqilisaassussat - taakkuli pisortat missinger-suutaanni aningaasartuutaapput annertuut. Nioqutissanik pilersuinermi, nassiussanik assartuinermi inunnillu angallassinermi kiffartuussinissamik isumaqatigiissutit ukiumut toqqaannartumik 240 mio. kr.-inik aningaasartuuteqarfiupput.

Pisortat suliffeqarfiini toqqaannartumik aningaasartuutit saniatigut, ingerlatseqatigiiffinni namminersorlutik oqartussanit pigineqartuni suliffiit iluini tapiiffiqatigiittarnerit pisarput, tassani illoqarfinni anginerni iluanaarutit nunaqarfinni avinngarusimasunilu ingerlatsinermi amigartoorutitut matussutitut atorneqartarlutik. Tamakku tassaapput aningaasartuutit er-sinngitsut. Taamaattumik Naalakkersuisut misissuinerit aallartippaat tapiissutit paasiuminaatsut toqqaannartuunngitsullu qanoq annertutigineri paasiniarlugit. Tamassuma ilaatigut aq-qutissiorsinnaavaa kiffartuussinermik isumaqatigiissutit aqputigalugit tapiissutit amerlanerusut siunissami tunaartalersorneqarsinnaaneri tapiissutillu toqqaannangitsut ikinnerulerlutik.

Ingerlatseqatigiiffiit namminersorlutik oqartussanit pigineqartut, sumiiffigisaminni sullissinermi aningaasartuutiminnik appasissuutitsinissaat pisariaqarpoq. Taamaattumik Naalakkersuisut piginnittunut najoqqutassiorniarpur ingerlatseqatigiiffiit pitsaasumik ingerlanneqarnersut inuiaqatigiinnullu iluaqusiisarneri paasiniarlugit.

Iliuusissat tamakku tamarmik siunertaraat qulakkiissallugu, nunaqarfinni avinngarusimasumilu najugaqarnermi aningaasartuutit nalinginnaasumik sulinermit aningaasarsianit akilernerqartalernissaat. Kisianni pissutsit aamma imaapput; nunaqarfinni avinngarusimasunilu kiffartuussinerni sumiiffimmi innuttaasut akilersortagaannit tamanut tunngatillugu akisunerummata. Akiligassamut tassunga tamatta akileeqataasarpugut - nammatigiinnissamillu isuma tunngaviusoq Naalakkersuisut tapersersugaraat. Kisianni aamma nassuerutigisariaqarparput, inuiaqatigiittut sorpassuartigut pisuujugaluarluta, nunguffeqanngitsunik aningaasaateqannginnatta. Taamaattumik ingerlaavartumik nalilersortariaqarparput, sumiiffinni sullissinerni pisortat tapiissutitigut akileeqataaffigisartagaat qanoq qaffasissuseqartissanerlutigik aammalu suliasatut naammassisassat amerlanerusut unammilleqatigiinneq aqputigalugu ingerlanneqartarsinnaanersut.

Apeqqutip pingaarutillip uuma pitsaasumik pisariaqartumillu oqallisiginissaanut Naalakkersuisut qilanaarput.